

Tècniques d'Observació

Codi: 102554
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502443 Psicologia	OT	4	1

Professor de contacte

Nom: Mariona Portell Vidal
Correu electrònic: Mariona.Portell@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

Tot i que la llengua vehicular és la catalana, s'ofereixen facilitats (documents i aclariments individualitzats en espanyol o anglès) per les persones amb dificultats per comprendre el català.

Prerequisits

No hi ha prerequisits.

Objectius

"Tècniques d'Observació" és una assignatura de caràcter optatiu que forma part de la matèria "Metodologia aplicada a les Ciències del Comportament" i que està vinculada a les mencions "Psicologia Clínica de la Infància i de l'Adolescència" i "Psicologia Clínica d'Adults". Amb aquesta assignatura pretenem aportar eines metodològiques adients en diferents entorns professionals de la Psicologia, posant de manifest la versatilitat de la investigació observacional.

S'espera que en finalitzar l'assignatura l'estudiant sigui capaç de:

1. Diferenciar aplicacions de les tècniques observacionals en funció del grau de control que es pot exercir sobre la situació, el nivell de participació de l'observador i el nivell d'observabilitat de l'objecte d'estudi.
2. Valorar críticament l'ús de les tècniques d'observació a través dels criteris de qualitat desenvolupats dins de cada tradició metodològica (fiabilitat, validesa, triangulació, rellevància, etc).
3. Planificar l'aplicació de les tècniques d'observació en diferents entorns professionals de la Psicologia.
4. Realitzar un estudi observacional.
5. Aplicar les tècniques associades amb la codificació, mostreig, registre i anàlisi, així com els instruments d'avaluació de la qualitat de les dades observacionals.
6. Comunicar els resultats d'un estudi observacional a altres professionals i als clients / usuaris / pacients.
7. Ampliar els seus estudis sobre tècniques d'observació de manera autònoma.

Competències

- Aplicar tècniques per a recollir i elaborar informació sobre el funcionament dels individus, grups o organitzacions en el seu context.
- Distingir els dissenys de recerca, els procediments i les tècniques per valorar hipòtesis, contrastar-les i interpretar-ne els resultats.
- Emprar els programes informàtics de gestió i anàlisi de dades.
- Prendre decisions de manera crítica sobre l'elecció dels diferents mètodes de recerca psicològica, la seva aplicació i la interpretació dels resultats que en deriven.
- Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.
- Valorar, contrastar i prendre decisions sobre l'elecció dels mètodes i dels instruments de mesura adequats en cada situació o context d'avaluació.

Resultats d'aprenentatge

1. Descriure els diferents tipus de dissenys observacionals.
2. Descriure els indicadors de fiabilitat i validesa de les dades observacionals.
3. Elaborar conclusions raonades a partir dels resultats obtinguts per a cada un dels tipus d'evidències en favor de la qualitat de l'instrument d'observació.
4. Emprar els programes informàtics de gestió i anàlisi de dades.
5. Fer propostes raonades sobre tècniques per adquirir noves evidències en contextos naturals.
6. Identificar les tècniques d'anàlisi del registre observacional de tipus seqüencial i no seqüencial.
7. Interpretar el contingut i l'abast d'una demanda d'evidència científica i les possibilitats i les limitacions de la metodologia observacional per satisfer-la.
8. Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.

Continguts

Tema 1. Delimitació de la investigació observacional

Àmbits d'aplicació de les tècniques vinculades al mètode observacional. Orientacions en la investigació psicològica. L'observació com a tècnica i com a mètode. Grau de control extern. Nivell de participació. Nivell d'observabilitat. Criteris regulatius.

Tema 2. Conceptes i elements bàsics per a l'aplicació de les tècniques d'observació

Nivells de descripció i establiment d'unitats. Nivells de resposta. La dimensió temporal. Biaixos i dificultats específiques. La formació dels observadors. Organització de la recerca observacional.

Tema 3. Codificació i categorització

La codificació. De la descripció al registre. Nivells de sistematització del registre. El procés de categorització com a modalitat de codificació. El procés de categorització. Elaboració de les categories. Components de les categories. Adequació d'un sistema de categories. Categories especials. Formats de camp. Sistemes i pautes d'observació.

Tema 4. Recollida de dades: Mostreig i registre observacional

El mostreig en la investigació observacional. Mostreig intersesional. Un cas especial: «mostreig Ad libitum». Mostreig intrasesional de subjectes. Registre activat per transicions (RAT). Mesures conductuals que es poden obtenir amb un RAT. Registre activat per unitats de temps (RAUT). Mostreig instantani. Mostreig d'interval parcial. Mostreig d'interval total. Aparells de registre.

Tema 5. Avaluació de la qualitat

Fiabilitat, precisió i validesa de l'observació. Errors en l'observació i els seus tipus. Biaixos de l'observador i fiabilitat de les dades. Biaixos de l'observació i validesa de les dades. Anàlisi de la fiabilitat.

Tema 6. Anàlisi i interpretació

Tipus de dades observacionals. Dimensions bàsiques d'anàlisi. Perspectiva sincrònica en investigació observacional. Mesures d'associació per a variables nominals. Mesures d'associació per a variables ordinals.

Perspectiva diacrònica en investigació observacional. Concepte de seqüencialitat de la conducta. Propietats de les seqüències. Procediments de cerca de patrons.

Tema 7. Àmbits d'aplicació de la investigació observacional

Avaluació psicològica clínica. Comportament a l'escola. Interacció familiar. Organitzacions laborals. Activitats esportives. Etologia.

Metodologia

La metodologia està basada en un procés d'enseyament-aprenentatge a través de la realització d'un estudi observacional. En aquesta assignatura combinem tècniques didàctiques tradicionals amb altres recursos adreçats a fomentar l'aprenentatge significatiu i cooperatiu.

1. Dirigides (24% ECTS)

1.1. Classes en grup sencer 1/1 en les que es combina el format "classe magistral" amb metodologies docents més participatives, però adaptades a gran grup. La presentació final de treball es fa en aquestes sessions (16%).

1.2. Classes en aula d'informàtica 1/1 en les que es realitzen dos tipus d'activitats. Per una banda, s'analitzen i resolen petits problemes per tal d'adquirir experiència en l'aplicació dels procediments i tècniques implicats en els estudis observacionals (categorització, registre sistemàtic, estudi de fiabilitat, anàlisi, etc.). Per una altra banda, s'exposa i es debat sobre el procés d'aplicació de les tècniques d'observació per part dels equips de treball cooperatiu (8%).

2. Supervisades (10% ECTS)

2.1. Tutories programades amb el professorat per a la revisió de les activitats dirigides (3%).

2.2. Tutorització de treballs grupals de forma presencial o virtual (7%).

3. Autónomas (61% ECTS)

3.1. Cerca, lectura i síntesi de documentació: Definició d'estratègia de cerca en bases de dades i lectura comprensiva (9%).

3.2. Estudi: Realització d'esquemes, mapes conceptuals i resums (9%).

3.3. Planificació de l'estudi (10%)

3.3. Aplicació de les tècniques de registre i anàlisi de dades observacional (20%).

3.4. Elaboració del material per comunicar els resultats (informes, diapositives, vídeos, etc.) (13%).

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions aula d'informàtica (1/1)	12	0,48	1, 3, 4, 5, 7, 8
Sessions grup sencer (1/1)	24	0,96	1, 3, 5

Tipus: Supervisades

Revisió de problemes i seguiment de l'estudi	10	0,4	3, 5
Tutories	5	0,2	5

Tipus: Autònomes

Aplicació de les tècniques de registre i anàlisi	33	1,32	3, 4, 5, 7, 8
Cerca, lectura i síntesi de documentació	15	0,6	5
Elaboració del material per comunicar els resultats	20	0,8	3, 5, 7, 8
Estudi i realització de resums, esquemes i mapes conceptuals	14	0,56	1, 5
Planificació de l'estudi	15	0,6	1, 5, 7

Avaluació

En aquest mòdul pretenem que l'avaluació compleixi una funció pedagògica i no només acreditativa. A continuació, indiquem les evidències d'aprenentatge que el/la estudiant haurà d'aportar i el seu pes en la qualificació final:

Evidència 1: Participació de qualitat en les sessions presencials que inclou una activitat de coavaluació associada a l'EV2b. Evidència individual. Permet obtenir fins a 1 punt.

Evidència 2: Estudi observacional. L'evidència 2 (EV2) es divideix en tres subevidències:

EV2a. Informe inicial. Presentació oral i escrita de la proposta d'estudi delimitant l'objecte d'observació. Evidència grupal. Permet obtenir fins a 0,5 punts.

EV3b. Presentació i defensa. Presentació i defensa oral dels resultats preliminars de l'estudi. Evidència individual. Permet obtenir fins a 2 punts.

EV3c. Informe final. Presentació escrita de l'informe final de l'estudi. Evidència grupal. Permet obtenir fins a 3 punts.

Evidència 3: Prova escrita teòrica i pràctica. Evidència individual. Permet obtenir fins a 3.5 punts.

Definició d'assignatura superada: un/a estudiant ha superat l'assignatura quan ha obtingut una qualificació de 5 punts.

Definició d'estudiant evaluable: un/a estudiant es considera evaluable quan ha lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior a 4 punts.

Reavaluació: un cop tancada l'avaluació contínua, els/les estudiants que no hagin assolit els criteris establerts per superar l'assignatura i tinguin una qualificació d'avaluació contínua major o igual a 4 punts tindran l'opció de reavaluar l'evidència 3.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Evidència 1. Participació de qualitat i coavaluació	10%	0	0	1, 3, 5, 7
Evidència 2a. Estudi observacional: Informe inicial	5%	0	0	1, 5, 7, 8

Evidència 2b. Estudi observacional: Presentació i defensa	20%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Evidència 2c. Estudi observacional: Informe final	30%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Evidència 3. Prova escrita	35%	2	0,08	1, 2, 3, 5, 6, 7

Bibliografia

Anguera, M.T. (Ed.) (1991). Metodología observacional en la investigación psicológica. Vol. I: Fundamentación (1). Barcelona: P.P.U.

Anguera, M.T. (Ed.) (1993). Metodología observacional en la investigación psicológica. Vol. II: Fundamentación (2). Barcelona: P.P.U.

Anguera, M.T. (Ed.) (1999). Observación en el Deporte y la Conducta Cinésico-Motriz: aplicaciones. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Anguera, M.T. (Ed.) (1999). Observación en Etología (Animal y Humana): aplicaciones. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Anguera, M.T. (Ed.) (1999). Observación en la Conducta Interactiva en contextos naturales: aplicaciones. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Anguera, M.T. (Ed.) (1999). Observación en la Escuela. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Anguera, M.T. (Ed.) (1999). Observación en Psicología Clínica. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Bakeman, R. i Quera, V. (2011). Sequential analysis and observational methods for the behavioral sciences. New York: Cambridge University Press.

Cook, T.D. i Reichardt, C.S. (1986). Métodos cualitativos y cuantitativos en investigación evaluativa. Madrid: Morata.

Losada, J.L. (1999). Metodología observacional. A Coruña: Penta.

Portell, M., Anguera, M.T., Chacón-MoscOSO, S., i Sanduvete-Chaves, S. (2015). Guidelines for reporting evaluations based on observational methodology. *Psicothema*, 27(3), 283-289.

Riba, C. (2007). La metodología cualitativa en l'estudi del comportament. Barcelona: Editorial UOC.

Sarriá, E. (2001). Metodología observacional I: concepto y planificación. Dins S. Fontes, C. García, A. J. Garriga, M.C. Pérez-Llantada i E. Sarriá (Eds.). *Diseños de investigación en Psicología*. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia.

Sarriá, E. (2001). Metodología observacional II: diseño y análisis de datos. Dins S. Fontes, C. García, A. J. Garriga, M.C. Pérez-Llantada i E. Sarriá (Eds.). *Diseños de investigación en Psicología*. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia.

Suen, H.K. i Ary, D. (1989). Analyzing quantitative behavioral observation data. Hillsdale: LEA.